नेपालमा पहिलो मानवअधिकार समाचार अनलाइन

नेपाली र अंग्रेजीमा

www.inseconline.org

मानवअधिकारसम्बन्धी विविध समाचारहरू समेटिएको यस वेबसाइटमार्फत् देशको मानवअधिकार स्थितिको ताजा जानकारी लिनुहोस् ।

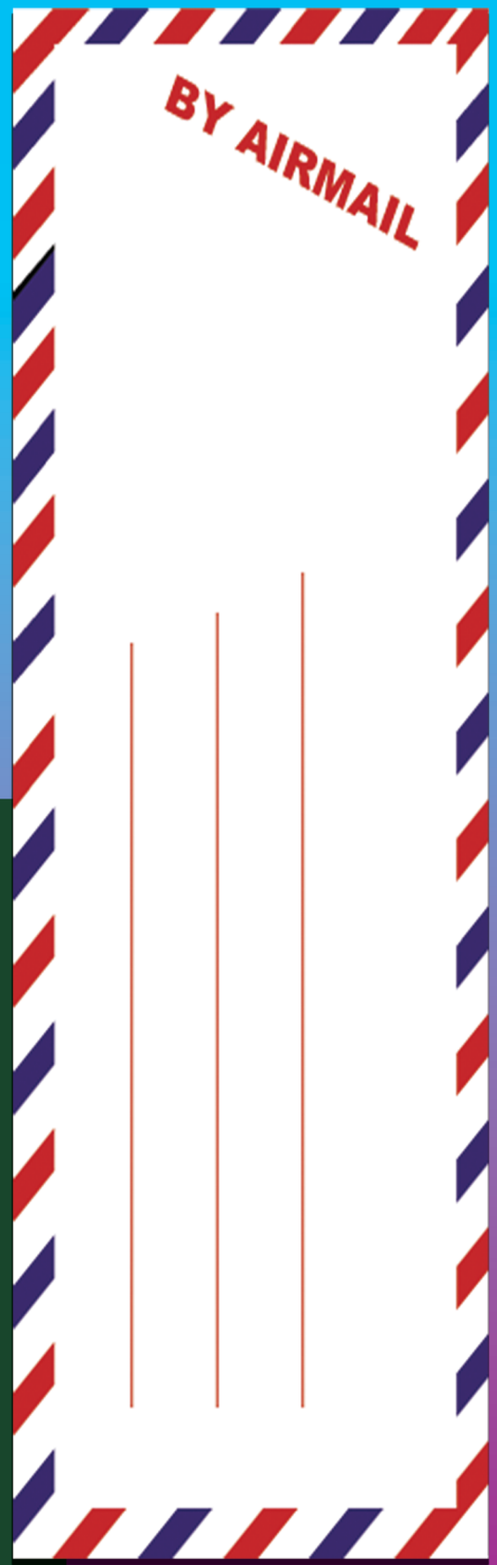

सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्र

मानवअधिकार स्थितिसूचक

वर्ष २, अङ्क ३
असोज २०६९

विगत तीन महिनाको मानवअधिकार स्थिति (जुलाई-सेप्टेम्बर २०१२)

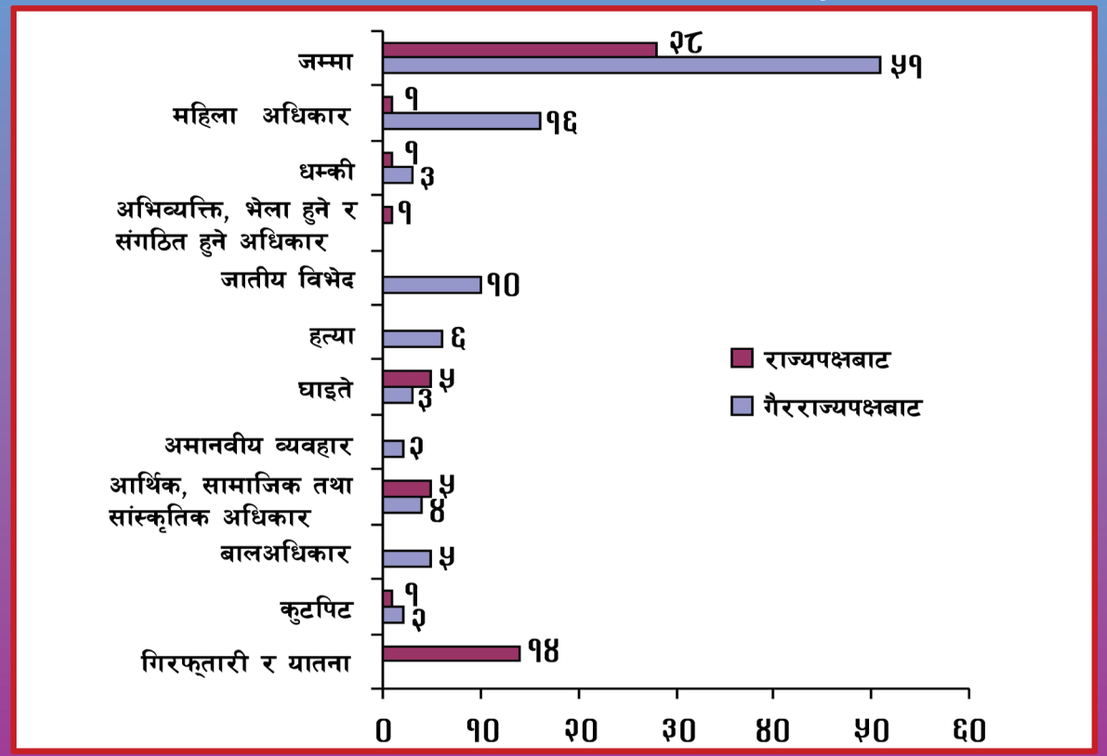

सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रद्वारा सम्पन्न विविध क्रियाकलापहरू

Situation Report:Layout 1 11/29/2012 11:50 AM Page 2

मानवअधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
सुदूरपश्चिमाञ्चलद्वारा प्रकाशित

सल्लाहकार
खड्कराज जोशी

संयोजन/सम्पादन
कृष्णबहादुर वि.क.

विशेष सहयोगी
सुरबहादुर परियार

व्यवस्थापक
राजकुमार चौधरी
रामबहादुर चौधरी
हेम चयडा
हरिबहादुर वि.क.

फोटो
इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधि

उत्तरबेहडी
धनगढी, कैलाली
फोन : ०९१-५२२५७६/५२१४४६
फ्याक्स : ०९१-५२३२४४
Email: dhangadhi@insec.org.np
Website: www.inseconline.org

मुद्रक
सिद्धार्थ अफसेट प्रेस प्रा.लि.
धनगढी,कैलाली, फोनः ०९१-५२३४१९

मानवअधिकार अवस्था विश्लेषण

इन्सेक सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, धनगढीले यस क्षेत्रको मानवअधिकारको स्थितिका बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यका साथ त्रैमासिकरूपमा स्थितिसूचक प्रकाशन गर्दै आएको छ । मानवअधिकारको चित्रण गरिएको यस प्रकाशनबाट सरोकारवालाहरू मानवअधिकारको अवस्थाका बारेमा जानकार रहने आशा गरिएको छ । यसमा सन् २०१२ जुलाईदेखि २०१२ सेप्टेम्बरसम्मको अवधिमा भएका मानवअधिकार उल्लङ्घन तथा ज्यादतीका घटनाहरूलाई समावेश गरिएको छ । यस क्षेत्रका इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधिहरूले प्रत्यक्ष अनुगमनबाट प्राप्त गरेका प्रतिनिधिमूलक सूचनाहरू यस प्रकाशनमा समावेश गरिएको छ ।

विगत झैं यस वर्षका तीन महिनामा पनि यस क्षेत्रको मानवअधिकारको अवस्थामा सुधार आउन सकेन् यस अवधिमा प्रशस्त घटनाहरू भए । अपराधका घटनाहरूलाई राज्यका निकायहरूले कम गर्न सकेनन् । यस क्षेत्रमा बितेका तीन महिनामा राज्य पक्षबाट २८ जना र गैरराज्यपक्षबाट ५१ जना गरी जम्मा ७९ जना पीडित भए । यस अवधिमा गैरराज्यपक्षद्वारा ६ जना व्यक्तिहरूको हत्या भयो । बालअधिकार र महिला अधिकार उल्लङ्घनका घटनाहरू प्रशस्त मात्रमा सार्वजनिक भए । यस अवधिमा जातीय विभेद र महिला अधिकार उल्लङ्घनका घटनाहरूमा बृद्धि भएको पाइयो ।

छ ठूला महासन्धिका आधारमा यसअवधिमा नागरिक तथा राजनीतिक अधिकारबाट ३८ जना, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकारबाट ९ जना, बालअधिकारबाट ५ जना, महिलाअधिकारबाट १७ जना र जातीय विभेद विरुद्धको अधिकारबाट १० जना गरी जम्मा ७९ जना पीडित भए ।

विभिन्न राजनीतिक दलद्वारा गरिने बन्द, आमहड्तालको मारबाट यस क्षेत्रका जनताहरू यसपटक मुक्त रहे पनि विद्यालयका बालबालिकाहरू भने बन्द हड्तालको मारबाट मुक्त हुन सकेनन् ।

कञ्चनपुर जिल्लाको प्रभात विद्या निकेतन हायर सेकेण्ड्री स्कूल र फ्लोरिडा इन्टरनेशनल बोर्डिङ हायर सेकेण्ड्री स्कूलमा अनेरास्ववियू क्रान्तिकारी विद्यार्थीहरूले गरेको बन्दका कारण हजारौ विद्यार्थीहरू पठन पाठनबाट वन्चित भए ।

यस अवधिमा तुलनात्मक रूपमा राज्यपक्ष भन्दा गैरराज्यपक्षबाट बढी मानवअधिकार ज्यादतीका घटनाहरू भए । यसले कानुनी शासनलाई चुनौती दिएको प्रष्ट हुन्छ । तसर्थ मानवअधिकारको संरक्षण र सम्बर्धनका लागि राज्यपक्ष बढी जिम्मेवार हुन जरुरी छ र राज्यले आफ्ना सयन्त्रहरूलाई प्रभावकारी रूपमा परिचान गर्न आवश्यक देखिन्छ । नागरिकले समेत आफ्नो दायित्व र कर्तव्यलाई मनन गर्दै मानवअधिकारको संरक्षण र सम्र्वधनका लागि पहल कदमी हुनु आवश्यक छ । यसका लागि हामी सबै पक्षलाई आग्रह गर्दछौ ।

यस प्रकाशनलाई अझ परिमार्जन गर्नका लागि यहाँहरूबाट सुझाव तथा सल्लाहको अपेक्षा समेत गरेका छौं । बिगतमा झैं यहाँहरूको सुझाव, सहयोग र माया इन्सेकलाई प्राप्त हुने नै छ भन्ने विश्वास सहित ।

खड्कराज जोशी
क्षेत्रीय संयोजक

Situation Report:Layout 1 11/29/2012 11:50 AM Page 3

सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रको मानवअधिकार : तीन महिनाका प्रतिनिधिमूलक घटना

(०६९ असार १७ तदनुसार जुलाई २०१२ देखि ०६९ असोज १४ सेप्टेम्बर २०१२ सम्म)

धम्की/कुटपिट

कैलाली

सुदूर सन्देश राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकाका सम्पादक हेमन्त पौडेललाई जिल्ला प्रहरी कार्यालयको लेखाशाखामा कार्यरत असई जयबहादुर सिंहले समाचारको विषयलाई लिएर ०६९ साउन ३१ गते मार्ने चेतवानी दिएको भन्दै ०६९ साउन ३२ गते पौडेलको सुरक्षाको प्रत्याभूतिका लागि स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरबाट सञ्चारकर्मी तथा मानवअधिकारकर्मीहरूद्वारा माग गरियो। सुदूर सन्देश राष्ट्रिय दैनिकद्वारा ०६९ साउन २८ गते प्रकाशित पत्रिकाको वर्ष १२ अङ्क १ सय २२ पहिलो पृष्ठमा तस्करीमा प्रहरीकै संग्लनता र रकम असुल्नका लागि प्रहरी घुमुवा बढे शिर्षकमा समाचार छापिएका कारण जिल्ला प्रहरी कार्यालय कैलालीका लेखाशाखामा कार्यरत असई जयबहादुर सिंहले मार्ने धम्की दिएको सुदूर सन्देशमा कार्यरत पत्रकार कैलाश कुमार जोशीले ०६९ साउन ३० गते पत्रकार पौडेललाई जानकारी गराएका थिए। आफूसँग भेट भएको अवस्थामा पूर्वमा भएको भए पहिल्यै मरिसक्थ्यो तर पश्चिम भएर बाचेको हो तै पनि अब धेरै दिन बाँच्दैन भनी आफूसँग सिंहले बताएको पत्रकार जोशीले घटनाको छलफलका क्रममा ०६९ भदौ १ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा बताए। उक्त भनाई अन्जानमा गरिएको भन्दै सिंहले सोही दिन जिल्ला प्रशासन कार्यालय कैलालीमा पत्रकार हेमान्त पौडेलसँग माफी मागेपछि दुवै पक्षबीच मिलापत्र भएको थियो।

दार्चुला

हुनैनाथ गाविस- ९ निवासी निवासी सामुदायिक रेडियो नयाँ नेपाल एफएम दार्चुलाका स्टेशन म्यानेजर २९ वर्षीय शंकर धामी, काटै गाविस-१ का २९ वर्षीय पदम वडाल र २५ वर्षीय पत्रकार कृष्णसिंह धामीलाई ०६९ भदौ ३० गते पिपलचौरी गाविस-५ निवासी निवासी युवा संघ नेपालका जिल्ला अध्यक्ष ३७ वर्षीय धनबहादुर कुँवरले आफू अनुकुलको सामाचार प्रशारण तथा छाप्न नमानेको आरोपमा ज्यान मार्ने धम्की दिए। स्वतन्त्र पत्रकारलाई समाचारको विषयलाई लिएर ज्यान मार्ने धम्की दिएको भन्दै त्यसको विरुद्धमा नेपाल पत्रकार महासङ्घ केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौ र जिल्ला शाखा, दार्चुलाले ०६९ असोज १ गते विज्ञप्ती निकाली घटनाको विरोध गरे। अध्यक्ष कुवरले पत्रकारद्वय धामीलाई पहिलो पटक ०६९ भदौ १६ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय,दार्चुलाको परिसर भित्र डिएसपी कै सामुन्ने, ०६९ भदौ २४ गते जिल्ला हुलाक कार्यालय अगाडि र ०६९ भदौ ३० गते हुलाक कार्यालय अगाडि पत्रकार कृष्णसिह धामीलाई प्रत्यक्ष भेटेर र स्टेशन म्यानेजर शंकर धामीलाई फोन गरी मार्ने धम्की दिएका थिए। उनले पत्रकारलाई आफ्नो स्वार्थपूर्तिका लागि परिचालन गर्ने प्रयास गरिएको तर पत्रकारहरूले पेशागत मर्यादा विपरीत कार्य गर्न नमाने पछि कुँवरले धम्की दिएको पीडित पत्रकारहरूले बताए। नेपाल पत्रकार महासङ्घ केन्द्रीय कार्यालयले ०६९ असोज १ गते र जिल्ला कार्यालय, दार्चुलाले ०६९ भदौ ३० गते विज्ञप्ती जारी गरी कुनै पनि बहानामा पत्रकारलाई धम्की दिइनु प्रेस तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतामाथिको हस्तक्षेप र हमला भएको भन्दै पीडकलाई कारबाही गर्न माग गरे। पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा दार्चुलाले एमाले भातृ संगठनका जिल्ला अध्यक्ष कुँवरलाई कारबाही गर्न एमालेसँग समेत माग गरे। एमालेले पीडक भनिएका कुवँरलाई भने कुनै कारबाही गरेको छैन। दुवै पक्षबीच जिल्ला प्रहरी कार्यालय दार्चुलामा ०६९ भदौ ३० गते छलफल गरिएको भए पनि सहमति हुन सकेन।

अज्ञात समुहबाट

कैलाली

मालाखेती गाविस-२ का ३५ वर्षीय दीर्घराज भट्ट आफ्नै घरमा सुतिरहेको अवस्थामा ०६९ भदौ ९ गते राती अज्ञात समूहले उनीमाथि खुकुरी प्रहार गर्दा गम्भीर घाइते भए। घाइते भट्टको टाउको, शरीरका विभिन्न भागमा चोट लागेकोले सेवा नर्सिङ होममा सामान्य उपचार पश्चात उनको थप उपचारका लागि ०६९ भदौ १० गते गते कोहलपुर लगिएको इलाका प्रहरी कार्यालय मालाखेतीले जानकारी दियो। पीडित भट्टलाई किन र कसले आक्रमण गरेको भन्ने हालसम्म पनि खुल्न नसकेको इलाका प्रहरी कार्यालय, मालाखेतीले जनायो। पीडक पत्ता लागेको छैन भने पीडित हाल घरमा सामान्य अवस्थामा रहेका छन्।

गैरकानुनी गिरंतारी

डडेल्धुरा

राष्ट्रिय हलिया मुक्ति समाज महासङ्घ केन्द्रीय कार्यालय डडेल्धुराले मुक्त हलियाहरूको न्यायिक पुर्नस्थापनाको माग राख्दै ०६९ भदौ ५ गते बागबजार डडेल्धुरामा चक्काजाम कार्यक्रमको अयोजना गरिरहको अवस्थामा प्रहरीले सात जनालाई गिरफ्तार गरी तीन घण्टापछि रिहा गऱ्यो। गिरफ्तार हुनेमा अमरगढी नपा-७ का ४० वर्षीय भिम कैनी, अमरगढी नपा- ३ निवासी

जिल्ला हलिया मुक्ती समाजका अध्यक्ष ४६ वर्षीय दानसिह पल्ले, अजयमेरु गाविस- २ का मुक्त हलिया ३८ वर्षीय नारायण चुनारा, अजयमेरु गाविस-२ निवासी जिल्ला हलिया मुक्ति समाजका कोषाध्यक्ष ३७ वर्षीय भरत सार्की, अरमगढी नपा- ८ निवासी हलिया मुक्ति समाज महासंघका कोषाध्यक्ष ३२ वर्षीय तुलाराम सार्की, अजयमेरु गाविस- २ का १९ वर्षीय वहादुर दमाई र अमरगढी नपा-३ का ५१ वर्षीय परुवा पल्लेलाई गिरफ्तार गरियो । गिरफ्तार गरिएका उनीहरू सातै जनालाई सोही दिन ०६९ भदौ ५ गते साँझ रिहा गरिएको थियो ।

अभिव्यक्ति भेला हुने र सङ्गठित हुने अधिकार

कञ्चनपुर

दैजी गाविस-३ पोल्खरीका ६२ वर्षीय लालबहादुर बम, ३५ वर्षीय रामबहादुर बोहरा, २५ वर्षीय गोपाल कुँवर, २० वर्षीय भोजराज अवस्थी, ४१ वर्षीय धर्मसिह कुँवर, २५ वर्षीया कमला बोहरा र २३ वर्षीया बिमला बोहरा ०६९ भदौ १४ गते प्रहरीको लाठी चार्जबाट घाइते भए । आफूहरू बसोबास गरिरहेको जग्गाको जग्गा धनी पूर्जा पाउनु पर्ने माग राखी ०६९ भदौ १४ गते विरोध स्वरुप जिल्ला नापी कार्यालय र जिल्ला बन कार्यालय कञ्चनपुरमा तालाबन्दी गर्न खोज्दा प्रहरी र आन्दोलनकारीहरू बीच भएको झडपमा परी उनीहरू घाइते भएका थिए । घाइतेहरूमध्ये रामबहादुर बोहराको टाउकोमा र अन्य घाइतेहरूको पिठ्यु तथा हातखुट्टामा चोट लागेको थियो । घाइतेहरूको महाकाली अञ्चन अस्पतालमा उपचार भयो । घाइते भएकाहरूले कहीँ कतै उजुरी दिएनन् ।

महिलाविरुद्ध हुने सबै प्रकारको विभेद ,दुर्व्यवहार, बलात्कार,बलात्कार प्रयास,यौन दुर्व्यवहार

दार्चुला

धुलीगडा गाविस-३ की २१ वर्षीया युवतीलाई ०६९ भदौ ६ गते राती हातपात गर्ने गोकुलेश्वर गाविस-९ का २५ वर्षीय युवक रघुबीर महरलाई इलाका प्रहरी कार्यालय, गाकुलेश्वरले ०६९ भदौ ८ गते गिरफ्तार गरी सोही दिन जिल्ला प्रहरी कार्यालय दार्चुलालाई बुझायो । गोकुलेश्वर बहुमुखी क्याम्प गोकुलेश्वरमा विएड दोस्रो वर्षमा अध्ययनरत युवतीलाई ०६९ भदौ ६ गते राती हातपात गरेको भन्दै इलाका प्रहरी कार्यालय गोकुलेश्वर महरका विरुद्ध निवेदन परेपछि उनलाई गिरफ्तार गरिएको थियो । पीडित युवतीको ०६९ भदौ ६ गते राती गोकुलेश्वर प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा स्वास्थ्य जाँच भएको इलाका प्रहरी कार्यालय गोकुलेश्वरका इन्सपेक्टर श्यामबहादुर साउदले बताए । पीडित युवतीले ०६९ भदौ ७ गते इलाका प्रहरी कार्यालय गोकुलेश्वरमा आफूमाथि हातपात भएको भन्दै जाहेरी दिएकी थिइन् । पीडकले उपरान्त गल्ती नगर्ने भन्दै माफी मागेपछि दुवै पक्षबीच ०६९ भदौ ९ गते जिल्ला प्रहरी कार्यालय दार्चुलामा मिलापत्र भएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले बतायो । पीडित युवतीले आफ्नो ज्यानको खतरा नभए पहिलो पटकलाई माफी दिन सकिने बताएपछि मिलापत्र गरिएको प्रहरीले बतायो ।

डोटी

तोलेनी गाविस- ३ का १४ वर्षीय बालकले ०६९ भदौ ३ गते एक जना बालिकालाई बलात्कार गरेको आरोपमा डौड प्रहरी चौकीले ०६९ भदौ ९ गते उनलाई गिरफ्तार गऱ्यो । काक्रो खान जाउँ भनी फकाई फुल्याई बारीमा लगेर बलात्कार गरेको पीडकले बयान गरेपछि उनलाई ०६९ भदौ २१ गते बलात्कारको आरोपमा जिल्ला अदालत डोटीमा पठाएपछि अदालतले आरोपितलाई कास्कीको सराङकोटस्थित बाल सुधारगृहमा पठायो । बलात्कृत बालिकाको उपचार जिल्ला अस्पताल डोटीमा भयो । जिल्ला अदालतको डोटीको आदेश अनुसार आरोपित बालकलाई कास्की जिल्लाको सारङकोटमा बाल सुधारगृहमा पठाएको थियो ।

कैलाली

बलिया गाविस-८ की २९ वर्षीया एक महिलालाई बलात्कार गरेको आरोपमा कञ्चनपुर जिल्ला देखतभुली गाविस-४ निवासी नेपाल सशस्त्र प्रहरी बल उग्रतारा गण, टीकापुरमा कार्यरत २९ वर्षीय उद्धव भाट र बलिया गाविस-८ का निवासी सविन होटलका सञ्चालक ३५ वर्षीय डम्वर थापालाई ०६९ भदौ १८ गते इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुरले गिरफ्तार गऱ्यो । भाट र थापाले आफूलाई होटलमा बन्दक बनाएर बलात्कार गरेको भन्दै पीडित महिलाले ०६९ भदौ १८ गते इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुरमा जाहेरी दिएपछि उनीहरूलाई गिरफ्तार गरिएको इन्स्पेक्टर प्रेम शाहीले बताए । पीडित महिलालाई थापा र भाटले ०६९ भदौ १७ गते राती सविन होटलको एक कोठामा सामूहिक बलात्कार गरेको पीडितले प्रहरीमा बयान दिएको प्रहरीले जानकारी गरायो । पीडक दुवै जनालाई ०६९ असोज १४ गते जिल्ला अदालत कैलालीले पुर्पक्षाका लागि थुनामा पठाएपछि हाल दुवै जना कारागार कैलालीमा रहेका छन् ।

टीकापुर नपा-९ की १५ वर्षीया एक बालिकालाई ०६९ भदौ २७ गते गते सोही ठाउँका १९ वर्षीय हेमराज तिवारी, १८ वर्षीय शिखर शाही र १९ वर्षीय देविकृष्ण देवकोटाले बलात्कारको प्रयास गरेको भन्दै इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुरले उनीहरूलाई ०६९ भदौ २७ गते गिरफ्तार गऱ्यो । विरेन्द्र विद्या मन्दिर कक्षा १० मा अध्ययनरत छात्रा टीकापुर बहुमुखी क्याम्पस नजिकै रहेको

टियुसन सेन्टरमा पढ्न गइरहेको समयमा आफूलाई जबरजस्ती करणी गर्न खोजेको भन्दै पीडित भनिएकी बालिकाले इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुरमा आरोपितहरूको विरुद्धमा ०६९ भदौ २७ गते जाहेरी दिएपछि प्रहरीले उनिहरूलाई गिरफ्तार गरेको इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुरका इन्स्पेक्टर प्रेम शाहीले जानकारी दिए। किटानी जाहेरी दिएकामध्ये घटनामा संलग्न १९ वर्षीय खडक शाही भने फरार रहेकोले पक्राउ गर्न नसकेको इलाका प्रहरी कार्यालय टीकापुरले जनायो। गिरफ्तार परेका तीन जनालाई जिल्ला अदालतको आदेशमा ०६९ असोज २३ गते थप अनुसन्धानका लागि जिल्ला कारागार चलान गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका मुद्दा शाखाका सई उपेन्द्र बमले जानकारी दिए।

कैलाली जिल्ला चौमाला गाविस-७ की १३ वर्षीया एक बालिका चौमाला गाविसिस्थित राजीपुर जङ्गलमा बाखा चराइरहेको अवस्थामा ०६९ असार १६ गते एक अपरिचित युवाले नियन्त्रणमा लिई बलात्कार गरेको भन्दै पीडित बालिकाले न्यायका लागि जिल्ला प्रहरी कार्यालय कैलालीमा ०६९ असार १७ गते जाहेरी दिइन। घटनामा संग्लन व्यक्तिको पहिचान हुन नसकेकोले पक्राउ गर्न नसकिएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय मुद्दा शाखाका सई उपेन्द्र बमले जानकारी दिए। पीडित बालिकाको स्वास्थ्य परीक्षण ०६९ असार १६ गते सेती अञ्चल अस्पतालमा भयो।

वैतडी

सिगास गाविस-४ का ३५ वर्षीय रामसिंह साउदले ०६९ असार ३० गते घरवाट जिल्ला सदरमुकाम आउने क्रममा बाटोमा पर्ने पाटनको पानस होटलमा बास बस्दा आफूलाई बलात्कार गरेका भन्दै १७ वर्षीय बालिकाले ०६९ साउन ४ गते परिवारजनलाई जानकारी गराएपछि ०६९ साउन १६ गते पीडित पक्षले साउदका विरुद्धमा प्रहरीमा मुद्दा दर्ता गरे। मुद्दा दर्ता गरिए कै दिन ०६९ साउन १६ गते प्रहरीले अरोपित साउदलाई पक्राउ गरी थुनामा राखेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय वैतडीले जनायो। आरोपी साउदलाई ०६९ असोज ११ गते जिल्ला अदातल वैतडीमा पेश गरिएकामा जिल्ला अदालत बैतडीले सफाई दिएपछि उनी जेलबाट रिहा भए।

बलात्कारपछि हत्या

कैलाली

मालाखेती गाविस-२ खमौराकी १७ वर्षीया पार्वती सुनारलाई बलात्कारपश्चात हत्या गरेको भन्दै सोही ठाउँका २१ वर्षीय प्रकाश कामीको विरुद्धमा ०६९ साउन १ गते पीडितका बुबा पदम सुनारले इलाका प्रहरी कार्यालय मालाखेतीमा जाहेरी दिए। जाहेरी दिए पछि प्रहरीले अरोपित प्रकाशलाई ०६९ साउन १ गते गिरफ्तार गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय कैलाली मुद्दा शाखाले जानकारी दियो। पीडित पार्वती सुनार ०६९ असार ३१ गते राती उनको घर नजिकैको खमौरा जङ्गलमा रुखमा झुण्डिएको अवस्थामा फेला परेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय कैलालीका सई उपेन्द्र बमले जानकारी दिए। आरोपित प्रकाश र मृतक पार्वती सुनार बीच लामो समयदेखि प्रेम सम्बन्ध भएकोमा हाल दुवै जनाको विवाह भएपछि प्रकाशले आफ्नी छोरीको हत्या गरेको पीडितका बुवा पदम सुनारले जाहेरीमा उल्लेख गरेको प्रहरीले जनायो। घटनाका बारेमा प्ररम्भिक अनुसन्धान भइरहेको प्रहरीले जनाएको छ। जिल्ला अदालतले आरोपित कामीलाई पुर्पक्षका लागि थुना आदेश दिएपछि ०६९ साउन २४ गते जिल्ला कारागार कैलाली चलान गरेपछि कारागारमा पुर्पक्षका लागि थुनामा रहेका छन्। पीडितको पोष्टमार्टम ०६९ असार ३१ गते सेती अञ्चल अस्पतालमा भयो।

घरेलु हिंसा

वैतडी

कञ्चनपुर जिल्ला कृष्णपुर गाविस-५ गुलरीया निवासी नेपाली सेनाको भैरवनाथ गण, डोटीमा कार्यरत सैनिक जवान २८ वर्षीय चन्द्रसिंह ऐरीले ०६९ भदौ २९ गते पत्नी २५ वर्षीया धनसरी ऐरी र छोरी ४ वर्षीय सरस्वती ऐरीको वैतडी जिल्ला सिद्धेश्वर गाविस- ९ धारीको जङ्गलमा हत्या गरे। हत्यापछि ती दुवै जनाको लास स्थानीय जगदीश प्रसाद अवस्थिले ०६९ भदौ ३१ गते धारीको जङ्गलमा फेला पारेपछि उनले प्रहरीलाई जानकारी घटनाका वारेमा जानकारी दिएपछि प्रहरीले ०६९ असोज १ गते प्रहरीले लासलाई इलाका प्रहरी कार्यालय पाटनमा ल्याई पाटन स्वास्थ्य चौकीमा पोष्टमार्टम गरी आफन्तलाई बुझाएको इलाका प्रहरी कार्यालय पाटनले जनायो। पीडित महिला र बालिकालाई कञ्चनपुरबाट वैतडी ल्याई हत्या गरेको मृतकका बुवा डडेल्धुरा जिल्ला आलिताल गाविस-८ का रामबहादुर साउदले बताए। उनले ज्वाई चन्द्र सिंस ऐरीका विरुद्ध ०६९ असोज ३ गते प्रहरीमा उजुरी दिएपछि आरोपितलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालय वैतडीका प्रहरी निरीक्षक लालबहादुर साउदको नेतृत्वमा गएको प्रहरी टोलीले डोटीबाट ०६९ साउन ६ गते गिरफ्तार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा थुनामा राखि अनुसन्धान भइरहेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय वैतडीले जनायो। पीडक भनिएका ऐरलाई जिल्ला अदालत वैतडीले थप अनुसन्धानका लागि पुर्पक्षका लागि थुना आदेश ०६९ असोज २५ गते दिएपछि हाल उनी जिल्ला कारागार वैतडीमा थुनामा रहेका छन्।

बहुविवाह

डोटी

दिपायल सिलगढी नपा- ९ एयरपोर्टका खड्क खड्काले ०६९ भदौ १९ गते दोस्रो विवाह गरेपछि उनकी जेठी पत्नी सुशीला खड्काल पति खड्कालाई कारबाहीको माग राखि इलाका प्रहरी कार्यालय दिपायलमा निवेदन दिइन । चार जना छोराछोरीहरू घरमा हुँदाहुदै बहुविवाह गरेको प्रमाणका आधारमा खड्कालाई ०६९ भदौ २० गते इलाका प्रहरी कार्यालय दिपायलले गिरफ्तार गऱ्यो । निवेदन दिएको दोस्रो दिन ०६९ भदौ २२ गते खड्काकी जेठी पत्नी सुशीला खडकका इलाका प्रहरी कार्यालय दिपायलमा आई कारबाही गर्नुको सट्टा पतिले पाउने मासिक तलबको आधा आधा गराई दिन अनुरोध गरिन । पीडितले भने जस्तै गरी पतिले पाउने तलबको आधा आधा पाउने गरी कागज बनाई दिएपछि ०६९ भदौ २१ गते दुवै पक्षबीच मिलापत्र भयो ।

बालअधिकार

कैलाली

धनगढी नपा-५ की ११ वर्षीया बालिकालाई भारतको दिल्ली शहरस्थित दुदारी भन्ने ठाउँमा बेचविखन गर्न खोजेको अरोपमा सोही ठाउँका २० वर्षीय सन्जु वि.क, १७ वर्षीय तुल ओड र सोही नपा-६ का २२ वर्षीय गोरे सार्कीका विरुद्धमा ०६९ साउन ७ गते पीडितपक्षले जाहेरी दर्ता गरे । जाहिरी दर्ता लगत्तै ०६९ साउन ७ गते नै तीन जनालाई प्रहरीले पक्राउ गऱ्यो । घटनामा संग्लन भनिएका वि.क, ओड र सार्कीले ०६९ साउन २ गते पीडित भनिएकी बालिकालाई धनगढी नपासँग जोडिएको गौरीफन्टा बजारमा घुम्न जाने भन्दै ०६९ साउन ३ गते भारतको दिल्ली लगेका थिए । दिल्लीमा भारतीय प्रहरीले उनीहरूको गतिविधि शंकास्पद देखेपछि नेपालमा रहेका अभिभावकहरूलाई दिल्लीमा बोलाएर चार जनालाई हस्तान्तरण गरेका थिए । भारतीय प्रहरीले दिल्लीमा ०६९ साउन ३ गते चार जनालाई पक्राउ गरेको थियो । पक्राउ परेका चार जनालाई नेपालमा रहेका अभिभावकहरूलाई ०६९ साउन ५ गते दिल्लीमा बोलाएर जिम्मा लगाएका थिए । जिल्ला प्रहरी कार्यालयले तीन जनाको विरुद्धमा मानव बेचबिखनमा जाहेरी दर्ता गरी जिल्ला अदालत कैलालीले थप अनुसन्धानका लागि जिल्ला कारागार कैलालीमा ०६९ साउन २२ गते चलान गऱ्यो ।

अछाम

पुल्लेतोला गाविस-९ का मीनबहादुर रावलकी पत्नी धनसरी रावलले आफ्नै तीन महिनाको छोरी दुर्गा रावल र दुई वर्षीय छोरा बिमल रावलको ०६९ साउन २१ गते गाउँ नजिकैको भीरबाट खसालेर हत्या गरिन् । सासु र पतिसँग झगडा भएपछि छोराछोरी लिएर घरबाट निस्केकी धनसरीले भीरबाट खसालेका दुबै जनाको शव स्थानीय खोलामा ०६९ साउन २४ गते परिवारले भेटाएका थिए । माइती घरमा ०६९ साउन २४ गते भेटिएकी धनसरीलाई गाउँलेले नियन्त्रणमा लिएर सोही दिन इलाका प्रहरी कार्यालय बिनायकको जिम्मा लगाए । पीडकका पति मीन रावलले ०६९ साउन २५ गते पत्नी रावलका विरुद्धमा इलाका प्रहरी कार्यालय बिनायकमा जाहेरी दिए । शवको पोष्टमार्टम ०६९ साउन २५ गते जिल्ला अस्पताल मंगलसैनमा गरियो । सासु ससुरासँग सगै बस्न नसकेपछि पतिसँग अलग बस्नको लागि आफूले पहिलेदेखि नै भन्दै आएको र पतिले आफ्नो कुरा नमानेपछि झगडा हुँदा पहिले छोरा छोरीको हत्या गरेर पछि आफूले पनि आत्महत्या गर्न खोजेको तर नसकेको धनसरीले प्रहरी समक्ष बयान दिइन् । प्रहरीले उनी विरुद्ध ०६९ साउन २६ गते जिल्ला अदालत अछाममा कर्तव्य ज्यान अर्न्तगत मुद्दा दर्ता गऱ्यो । उनीलाई हाल पुर्पक्षका लागि कारागारमा राखिएको छ ।

सबै प्रकारका जातीय विभेद

वैतडी

सित्तड गाविस-७ मजगाउँका २० वर्षीय भीम वि.क.ले ०६९ वैशाख डडेल्धुरा जिल्ला जोगवुढा गाविस-१ जोगवुढाकी १८ वर्षीया विना खातीसँग अन्तर जातीय विवाह गरेकै कारण ०६९ भदौ ३ गतेदेखि उनीहरू दुवै जिल्ला सदरमुकाममा विस्थापित भए । दलितको छोराले आफ्नो छोरीसित विवाह गरेको भनी माइती पक्षकाले पीडितलाई ०६९ साउन ३१ गते दुवै जनालाई गाउँ निकाला गरे । स्थानीय गैरदलित समुदायले पनि आफूहरूलाई विभिन्न डर, धाक, धम्की दिएपछि ०६९ भदौ ४ गते न्यायकालागि आफूहरू जिल्ला सदरमुकाम वैतडीमा आएको पीडित विना खातीले बताइन् ।

डोटी

दिपायल सिलगढी नपा- १ को शैलेश्वरी मन्दिर परिसरमा रहेको शिवालयमा ०६९ असोज २ गते तीजको व्रत बसी पूजा गर्न गएका खातिवडा गाविस घर भई हाल दिपायल सिलगढी नपा- १ बस्ने अमृता नेपाली, लक्ष्मी नेपाली र भगवती नेपालीलाई दलित भएको भन्दै सोही नपा- २ का राधा खत्रीले मन्दिर प्रवेशमा रोक लगाइन् । मन्दिर प्रवेशमा रोक लगाएपछि दुवै पक्षका बीचमा भनाभन भयो । सार्वजनिक स्थलमा प्रवेशमा रोक लगाउने व्यक्तिलाई कारवाही गरी उचित न्यायका लागि पहल गर्न भन्दै नागरिक समाज डोटीले ०६९ असोज ३ गते प्रेश विज्ञप्ति जारी गऱ्यो । पीडितहरूले पीडकलाई कारबाही गरी न्याय दिलाई दिन भन्दै ०६९ असोज ७ गते जिल्ला प्रहरी

कार्यालय डोटीमा मुद्दा दायर गरे । गिरफ्तार गर्न प्रहरी गएपछि शैलेश्वरी क्षेत्र विकास समितिले दुवै पक्षलाई बोलाई छलफल गराउदा उप्रान्त यस्ता घट्ना घटेमा कानूनी कारबाही सहने बताउदै पीडकले माफी मागेपछि लिखित कागज बनाई दुवै पक्षबीच ०६९ असोज ९ गते मिलापत्र भयो ।

आर्थिक,समाजिक तथा सास्कृतिक अधिकार

अनेरास्ववियुबाट

कैलाली

पहलमानपुर गाविस-१ स्थित श्री कान्तीराज्यलक्ष्मी उमाविका व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष खुसीराम चौधरी र विद्यालयका प्राचार्य हरिदत्त अवस्थीले नियम मिचेर गणित विषयको शिक्षक पदपूर्ती गर्ने प्रयास गरेको भन्दै ०६९ असोज १२ गते अनेरास्ववियु सम्वद्ध विद्यार्थीले विद्यालयमा तालाबन्दी गर्दा सो बिद्यालयमा अध्ययनरत करिब ८ सय विद्यार्थीहरू पठनपाठनबाट वन्चित भए । विद्यालय अध्यक्ष र प्राचार्यले शिक्षक पदपूर्ती नियमनुसार गर्ने सहमति गरेपछि जिल्ला शिक्षा कार्यालयका विद्यालय निरीक्षक प्रतापसिंह धामीको रोहवरमा ०६९ असोज १४ गते विद्यालयमा तालाबन्दी खुलेपछि विद्यालयको पठनपाठन सुचारु भएको थियो ।

अखिल क्रान्तिकारीबाट

कञ्चनपुर

भीमदत्त नगरपालिका- १६ वसन्तपुर स्थित प्रभात विद्या निकेतन हायर सेकेण्ड्री स्कूलले माग गरेनुसारको चन्दा नदिएको आरोपमा ०६९ भदौ ३१ गते एकीकृत माओवादीसँग आबद्ध अखिल क्रान्तिकारीका विद्यार्थीहरूले विद्यालयमा तोडफोड गरे । विद्यालय पुगेका क्रान्तिकारीका विद्यार्थीहरूले विद्यालयमा गरेको तोडफोडबाट विद्यालयको एक थान कम्प्युटर, एक थान टेवल, एक थान कुर्सी र एक थान फोनसेट क्षति भएको विद्यालयले जनायो । तोडफोडको विरोधमा प्याब्सन र एन प्याब्सन लगायतका संगठनहरूको आव्हानमा ०६९ असोज १ गते कञ्चनपुरका सबै विद्यालयहरू बन्द गरियो । जिल्ला प्रशासन कार्यालय कञ्चनपुरमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी बासुदेव दाहाल, प्याब्सन तथा एन प्याब्सन लगायतका शैक्षिक संगठनहरूका प्रतिनिधि र एनेकपा माओवादीका प्रतिनिधि सहित बसेको बैठकले तोडफोड गर्ने पक्षले तोडफोडबाट भएको क्षतिपूर्ति दिने सहमति भएपछि आन्दोलनरत पक्षले ०६९ असोज ३ गते अनिश्चतकालीन विद्यालय बन्द फिर्ता लिएपछि विद्यालयको पठनपाठन सुचारु भएको थियो ।

एमाओवादीबाट

कञ्चनपुर

भीमदत्त नगरपालिका-१८ स्थित फ्लोरिडा इन्टरनेशनल बोर्डिङ हायर सेकेण्ड्री स्कूलले माग गरे अनुसारको चन्दा नदिएको भन्दै ०६९ भदौ ३१ गते एनेकपा माओवादीसँग आवद्ध अखिल क्रान्तिकारीका विद्यार्थीहरूले बिद्यालयमा तोडफोड गरे । क्रान्तिकारीका विद्यार्थीहरूले विद्यालयका प्रिन्सपलको कार्यकक्षमा रहेको एक थान कम्प्युटर, विद्यालयका झ्यालका सिसा, विद्यालय परिसरमा पार्किङ गरिएको बा. १. क. ४६७९ नम्बरको बस र विद्यार्थी ल्याएर विद्यालय आउदै गरेको बा.१.क ४६८१ नम्बरको बसलाई विद्यालय नजिकै जानकी टोलमा रोकेर तोडफोड गरे । तोडफोडको विरोधमा प्याब्सन र एन प्याब्सन लगायतका संगठनहरूको आह्वानमा ०६९ असोज १ गते कञ्चनपुरका सबै विद्यालयहरू बन्द गरियो । जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी बासुदेव दाहाल, प्याब्सन तथा एन प्याब्सन लगायतका शैक्षिक संगठनहरूका प्रतिनिधि र एनेकपा माओवादीका प्रतिनिधि सहित बसेको बैठकले तोडफोड गर्ने पक्षले तोडफोडबाट भएको क्षतिपूर्ति दिने सहमति भएपछि आन्दोलनरत पक्षले ०६९ असोज ३ गते अनिश्चतकालिन विद्यालय बन्द फिर्ता लिएपछि पठनपाठन शुचारु भएको थियो ।

स्वास्थ्य अधिकार

बाजुरा

जिल्लाको पूर्वोत्तर क्षेत्रका ११ गाविसका बालबालिकाहरू तीन महिनादेखि खोप सेवाबाट वञ्चित भए । ०६९ जेठ १९ गतेदेखि पाण्डुसेन, कोल्टी, कोटीला, वाई, जुकोट, साप्पाटा, गोत्री, जगन्नाथ, रुगीन, बाँधु र बिच्छ्याँ गरी ११ गाविसका महिला तथा बालबालिकाहरू ०६९ भदौ २० गते सम्म कोल्टी क्षेत्रका एक वर्षमुनिका बालबालिका खोप सेवाबाट वञ्चित भएको जगन्नाथ-८ का नरेन्द्र बिष्टले बताए । खोप सेवा उपलब्ध नहुँदा प्रभावित ११ गाविसका ६ सय बालबालिका मासिक रुपमा खोप सेवाबाट बञ्चित हुनु परेको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयका सिनियर अहेव दीपक शाहले स्वीकारे । उनले भने 'तीन महिना सम्म करिब ६ सयले खोप सेवा पाएनन् । पूर्वोत्तर क्षेत्रको लागि कोल्टी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रबाटै खोप व्यवस्थापन हुदै आएको थियो । केन्द्रमा रहेका खोप चिस्याउने उपकरण नष्ट भएकोले बालबालिकाहरूहरूलाई खोप सेवा प्रदान गर्न नसकिएको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले बतायो । अधिकारकर्मीहरूको दवावपछि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय,बाजुराले ०६९ भदौ पहिलो साता कोल्टीमा खोप पठाएर ०६९ भदौ ९ गते प्रभावित गाविसका बालबालिकाहरूलाई खोप सेवा प्रदान गरेको थियो ।

Situation Report:Layout 1 11/29/2012 11:50 AM Page 8

सुदूरपश्चिम क्षेत्रमा सम्पन्न विविध क्रियाकलापहरू

बाल अधिकार तथा मानव अधिकार गोष्ठी सम्पन्न

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) क्षेत्रीय कार्यालय धनगढीको आयोजनमा ०६९ भदौ २१ देखि २३ गते सम्मका लागि बालअधिकार तथा मानव अधिकार विषयमा बाल अधिकार चेतना समूहका प्रदाधिकारीहरूलाई तीन दिने गोष्ठी धनगढीमा सम्पन्न भयो । इन्सेकद्वारा विद्यालयहरूमा सञ्चालित

बालअधिकार प्रवर्धन कार्यक्रम अर्न्तगत कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लामा गठित १० ओटा विद्यालयका बालअधिकार सचेतना समूहका २१ जना बाल सचेतना समूहका पदाधिकारीलाई बालअधिकार र मानवअधिकार विषयमा प्रशिक्षण दिईएको थियो । उक्त गोष्ठीमा बालअधिकार तथा मानवअधिकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कानून, सन्धि तथा माहासन्धि, नेपालमा बालअधिकारको वर्तमान अवस्था र विद्यालयमा भित्ते पत्रिका प्रकाशन लगाएतका विषयमा प्रशिक्षण दिइएको थियो । तीन दिने गोष्ठीको उद्घाटन इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक खड्कराज जोशी र गोष्ठीकी सभापति वेहडाबाबा उमाविकी छात्रा राधिका थापाद्वारा संयुक्त रूपमा मैनवत्ती बालेर उद्घाटन गरिएको थियो । गोष्ठीको सहजीकरण इन्सेकका क्षेत्रीय संयोजक खड्कराज जोशी, कृष्ण वि.क, राजकुमार चौधरी र सुरबहादुर परियारले गरेका थिए ।

यसैगरी अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र(इन्सेक) क्षेत्रीय कार्यालय धनगढीको आयोजनामा ०६९ भदौ २७ गते मानवअधिकार तथा बालअधिकार सम्बन्धी तीन दिने क्षेत्रीय तालिम डडेल्धुरामा सम्पन्न भयो । तालिमको समापन समारोहमा सहभागी विद्यार्थी विष्णु ऐरको सभापतित्व र इन्सेक क्षेत्रीय

कार्यालय धनगढीका क्षेत्रीय संयोजक खड्कराज जोशीको प्रमुख आथित्यतामा सम्पन्न भएको थियो । समापन कार्यक्रममा सहभागीका तर्फवाट विष्णु ऐर र ऐलिना विकले मन्तव्य राखेका थिए । मन्तव्यका क्रममा उपलब्धिमूलक रहेको बताएका थिए । प्रमुख अतिथि जोशीले बालबालिकाहरूको विकासका लागि तालिममा सिकेका कुराहरू व्यवहारमै उतार्न आवश्यक रहेको बताए । यसैगरी उनले आ –आपनो विद्यालयमा बालबालिकाहरूको अधिकार संरक्षण, सम्वर्द्धन र क्षमता विकासका लागि आफै लाग्नु पर्ने बताए । बैतडी, डोटी र डडेल्धुरा जिल्लाका १५ ओटा विद्यालयबाट ३० जना बालबालिकाहरूको सहभागिता रहेको तालिम ०६९ भदौ २५ गतेदेखि सञ्चालन गरएको थियो । तीन दिनसम्म सञ्चालन भएको तालिमको सहजिकरण इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक खड्कराज जोशी, कृष्ण वि.कले गरेका थिए ।

विभेद तथा छुवाछुत विरूद्धको राष्ट्रिय अभियानताहरूलाई धनगढीमा स्वागत

जातीय विभेद र छुवाछूत अन्त्यका लागि राष्ट्रव्यापी सामुहिक अभियानका अभियानकर्ताहरूलाई ०६९ असोज १६ गते धनगढीमा इन्सेक लगायतको विभिन्न सङ्घ सस्थाहरूले सामूहिक रूपमा स्वागत कार्यक्रमको आयोजना गरेका थिए । इन्सेक राष्ट्रिय दलित नेटवर्क, एकल महिला सञ्जाल, स्थानीय शान्ति समिति, एनएनडिएसडबलुओ, डिएनएफ, ओरोक लगायतका सङ्घ संस्थाको सहभागीतामा जातीय विभेद र छुवाछत अन्त्यका लागि राष्ट्रव्यापी सामूहिक अभियानताहरूलाई

पुष्प गुच्छा र दोसल्ला ओढाएर धनगढीको ट्राफिक चौराहमा सम्मान गरिएको थियो । धनगढीको ट्राफिक चौराहबाट जातीय विभेद र छुवाछूत अन्त्यका लागि राष्ट्रव्यापी सामूहिक अभियानकर्मीहरूसहित विभिन्न संघसस्थाहरूको सहभागितामा धनगढीको एलएन चोकसम्म च्याली निकालिएको थियो । धनगढीको एलएन चोकमा नेपाल दलित समाज कल्याण सङ्घका केन्दीय उपाध्यक्ष मनिराम देवलको सभाध्यक्षमा भएको कोण सभामा इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालय धनगढीका कृष्ण विक, राष्ट्रिय दलित नेटवर्ककी पार्वती आग्री र स्थानीय शान्ति समितिका संयोजक वीरबहादुर जेठारा, फेडोकी पुनम सिजापती, फाया नेपालका गोमा आचार्य लगायतले शुभकामना मन्तव्य राखेका थिए । इन्सेक, शान्तिका लागि साझा अभियान, दलित गैरसरकारी संस्था माहासङ्घ, जागरण अभियान, जागरण नेपाल लगाएतका ४४ ओटा सङ्घ संस्थाहरूको संयुक्त रूपमा आयोजित जातीय विभेद र छुवाछूत अन्त्यका लागि राष्ट्रव्यापी सामूहिक अभियान सञ्चालन गरिएको थियो ।

नेपाल मानव अधिकार वर्षपुस्तक अर्धवार्षिक समिक्षा

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र धनगढीको आयोजनामा ०६९ असोज ८ गते नेपाल मानव अधिकार वर्षपुस्तक अर्धवार्षिक समिक्षा धनगढीमा सम्पन्न भयो ।

नेपाल मानव अधिकार वर्षपुस्तक सन २०१३ लागि सन २०१२ जनवरी देखी जुन सम्म अभिलेखीकरण गरीएका मानव अधिकार उल्लघन, ज्यादति र हनन्का घटनाहरुका बारेमा सरोकारवाला निकायका वीचमा छलफल गरीएको थियो । सहभागीहरुले समिक्षामा ल्याएका केही घटनाहरुको थप फलोअप गर्नू पर्ने सुझाव दिएका थिए । अखण्ड सुदूर पश्चिम तथा थरुहट पक्षमा भएको आन्दोलन भएका केही घटनाहरु समावेश गर्ने पर्ने सुझाव दिएका थिए ।

कार्यक्रममा निमित्त प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा उपसचिव भानदेव भडु, जिल्ला प्रहरी कार्यालयका मुद्धाशाखाका इन्स्पेक्टर सुदाम रावल, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोजका निमित्त प्रमुख पवन भट्ट, नेपाली काङग्रेसका मनिराम देवल,माओवादीका जिल्ला सचिव महेश वडुवाल लगाएतका सरकारी ,गैरसरकारी कार्यालय प्रतिनिधी तथा प्रमुख, नागरिक समाज र पत्रकारहरुको उपस्थिती रहेको थियो ।

कार्यक्रमको सभाध्यक्ष इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक खडकराज जोशीले नेपाल मानव अधिकारवर्ष पुस्तक समिक्षाको उद्देश्यका बारेमा प्रकाश पारेका थिए । सन २०१३ को मानव अधिकार वर्षपुस्तक समावेश हुने छ महिना अविधिका घटनाका सम्मलित प्रतिवेदन इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधी सुरबहादुर परियारले प्रस्तुत गरेका थिए । कार्यक्रम सञ्चालन इन्सेक प्रलेख अधिकृत कृष्ण वि.कले गरेका थिए ।

मानव वेचविखन विरूद्ध राष्ट्रिय दिवस सम्पन्न

विभिन्न संघसंस्थाको सयूक्त आयोजनामा ०६९ भदौ २० गते मानव वेचविखन विरुद्धको छैटौ राष्ट्रिय दिवस सम्पन्न भयो ।

धनगढीको ट्राफिक चौराहबाट निकाले चालीमा सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्था ,नेपाल प्रहरी , नेपाली सेना , विद्यार्थी, समाजसेवी र राजनीतिक दल लगाएतका प्रतिनिधि तथा प्रमुखको चालीमा सहभागीता भएको थियो । चालीमा सहभागीहरुले मानव वेचविखन विरुद्धका विभिन्न खाले प्यालेकार्ड बोकेका थिए ।

धनगढीको एलएन चोकमा भएको कोण सभामा जिल्ला विकास कार्यालय प्रमुख हरिप्रिया बमले चालीमा सहभागीहरुलाई धन्यवाद ज्ञापन गरेकी थिइन ।

मानव वेचविखन कार्यक्रमको मुल आयोजक समितिमा इन्सेक, माईती नेपाल,ओरेक नेपाल,महिला विकास कार्यालय, फाया नेपाल लगाएतका संघ संस्था रहेका थिए ।

अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति दिवस सम्पन्न

विभिन्न संघ संस्थाको मुल आयोजनामा र स्थानिय शान्ति समितिको संयोजनमा दिगो शान्तिका लागि राजनितिक स्थिरता भन्ने मुलनाराका साथ ०६९ असोज ५ गते अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति दिवस धनगढीमा सम्पन्न भयो ।

धनगढीको ट्राफिक चौराहबाट शुरु भएको शान्ति चालीमा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकरी संघ सस्थाको प्रमुख

तथा प्रतिनिधी, राजनीतिक कर्मी ,नागरिक समाज, मानव अधिकारकर्मी र समाजसेवी लगाएतको सहभागीता रहेको चाली जिल्ला विकास समितिको कार्यालय धनगढीको परिसरमा गएर कोण सभामा परिणनत भएको थियो ।

कोण सभालाई प्रमुख जिल्ला अधिकारी कैलाश कुमार बजमियाले सम्बोधन गरेको कार्यक्रमको सम्पान स्थानिय शान्ति समितिका संयोजक विर बहादुर जेठाराले गरेका थिए । कोण सभाको सञ्चालन इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक खडकराज जोशीले गरेका थिए । मुल आयोजक समितिमा इन्सेक ,राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग र मानव अधिकार एलाईन्स लगाएत सघसंस्था रहेका थिए ।

इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधि तालिम सञ्चालन

औनपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र, इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालय, धनगढीको आयोजनामा ०६९ साउन २२ गतेदेखी २४ गतेसम्म नया इन्सेक जिल्ला प्रतिनिधि तालिम धनगढीमा सम्पन्न भयो ।

तालिमको उद्घाटन शस्त्रमा इन्सेक क्षेत्रीय संयोजक खडकरा जोशीले सहभागीहरुलाई स्वागत गर्दै सम्पूर्ण सहभागिहरुलाई सक्रिय सहभागिताका लागि आग्रह गर्नु भएको थियो भने तालिमको उद्देश्यको बारेमा पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय,पोखराका प्रलेख अधिकृत गणेश भण्डारी प्रकाश पार्नु भएको थियो । तालिमको विषयवस्तुका बारेमा प्रलेख तथा प्रसार बिभाग प्रमुख योगीश खरेलले जानकारी गराउनु भएको थियो । कार्यक्रमको सञ्चालन इन्सेक क्षेत्रीय कार्यालय, धनगढीका कृष्ण विकले गरेका थिए ।

तीन दिनसम्म सञ्चालन हुने उक्त तालिममा अन्तराष्ट्रिय माहासन्धीहरु ,मानवअधिकर अनुगमन र इन्सेक प्रलेखिकरणको महत्व, सामाचर लेखनका तरिका,अनुगमनका लागि आधारभूत सिदान्तहरु,सक्रिय सुचना संकलनका पद्धति,मानवअधिकार समाचार र साधारण समाचारमा भिन्नता,फिचर लेखन र सत्यतथ्य संकलनको महत्वका विषयमा प्रशिक्षण कार्य भईरहेको छ ।

सुदुरपश्चिमाञ्चल, मध्यपश्चिमाञ्चल, पश्चिमाञ्चल, माध्यमाञ्चल र पुर्वञ्चल गरी पाच विकास क्षेत्रका २० जना जिल्ला प्रतिनिधिहरुको सहभागी रहेको तालिमको सहजीकरण इन्सेक प्रलेख तथा प्रसार बिभागका प्रमुख योगिश खरेल, मदन पौडेल, गणेश भण्डारी, निर लामा, बालकृष्ण बस्नेत र कृष्ण बि.कले गरिरहेका छन् ।

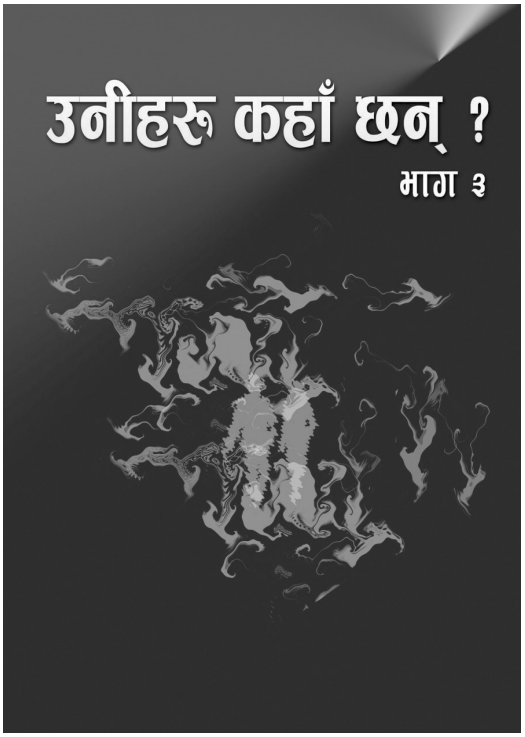

सरकार र नेकपा माओवादीले २०६३ मङ्सिर ५ गते विस्तृत शान्ति सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेपछि सशस्त्र द्वन्द्वको औपचारिक रूपमा अन्त्य त भयो। तर, सम्झौतामा उल्लेख भएबमोजिम बलपूर्वक बेपत्ता पारिएका मानिसहरूको अवस्था ६० दिनभित्र सार्वजनिक गरिने प्रतिबद्धताको कार्यान्वयनको प्रतीक्षामा पीडितका परिवार छन्। यस पुस्तकमा राज्यपक्षबाट र तत्कालीन विद्रोही पक्षबाट गरी बलपूर्वक बेपत्ता पारिएका ५ सय ३५ जनाको अद्यावधिक विवरण समाविष्ट छ। शान्ति सम्झौता भएको चार वर्ष पुग्दा पनि उनीहरूको अवस्थाका पत्ता लगाउने कार्यमा राज्य तथा राजनीतिक दलले उल्लेख्य काम गर्न सकेका छैनन्। त्यसैले हामी सबैले सोधौँ- उनीहरू कहाँ छन् ?

Situation Report:Layout 1 11/29/2012 11:50 AM Page 11

इन्सेक insec

प्रेश विज्ञप्ति

०६९ साउन ४ गते

डोटी जिल्लाका बगलेक ,काँडामाण्डौ ,कलेना गाविस र दिपायलसिलगढी नगरपालिकामा ०६९ जेठ महिनाको पहिलो हप्तादेखि फैलिएको झाडापखालका कारण उक्त गाविस र नगरपालिकामा बसोवास गर्ने आँठ जना सर्वसाधारणहरुको मृत्यु भएको दुखद घटना प्रति हाम्रो गम्भीर ध्यानकर्षण भएको छ ।

झाडापखालाको प्रकोप शुरु भएको करिव ३ महिना भई सक्दा पनि राज्यले त्यसको रोकथामका लागि प्रभावकारी उपाय नपनाएका कारण दिन प्रतिदिन नागरिकहरुको मृत्यु भईरहेको सर्वसाधारणहरुले गुनासो गरेका छन् । झाडापखालाबाट ०६९ साउन ३ गते मात्रै एक जना वृद्ध र एक जना नावालको मृत्यु भएको छ ।

नेपाल विश्वस्वास्थ्य संगठनको सदस्य राष्ट्र हुनुको हैसियतले पनि झाडापखाला जस्तो सामान्य रोगबाट नागरिकहरुले ज्यान गुमाउनु अत्यन्तै दुखद र चिन्ताजनक विषय हो । यतिमात्रै हैन, नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १६ मा बातावरण तथा स्वास्थ्य जनताको मौलिक अधिकारका रुपमा ग्यारेन्टी गरिएको छ ।

साथै सयूक्त राष्ट्रसंघले पारित गरेको आर्थिक,सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकारसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको नेपला पक्ष राष्ट्र पनि हो । उक्त प्रतिज्ञापत्रको धारा १२ मा "प्रत्येक व्यक्तीको शारीरिक तथा मानसिक स्वास्थ्यको उच्चत्तम उपभोग गर्न पाउनु पर्ने बातावरण राज्यले बनाउनु पर्ने दायित्व श्रृजना गरिएको छ ।

यसरी राज्यले नागरिकको स्वास्थ्य जिवनको ग्यारेन्टी गर्नका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय जगतमा जाहेर गरेका लिखित तथा मौखिक प्रतिवद्धता अनुरुपका स्वास्थ्य संरचनाको निर्माण गर्न, झाडापखाला प्रभावित क्षेत्रमा प्रभावकारी स्वास्थ्य सुविधाको व्यवस्था गरी नागरिकको बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चिता गर्न हामी सरकारसंग जोडदार माग गर्दछौ । साथै वर्षा र गर्मीका कारण अन्य स्थानहरुमा पनि रोग फैलिने संभावना भएकोले पुर्व सावधानी अपनाउन समेत सरोकारवालाहरुको ध्यानकर्षण गराउन चाहान्छौ ।

अन्तमा झाडापखालाका कारण मृत्यु भएकाहरुको आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै शोकसन्तप्त परिवारजन प्रति हार्दिक संवेदना व्यक्त गर्दछौ । साथै विरामीहरुको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछौ ।

.....

खड्कराज जोशी

क्षेत्रीय संयोजक

मानवअधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय
धनगढी-४, रातोपुल (उत्तरबेंहडी), कैलाली
फोन नं. ५२२५७६/५२१४४६, फ्याक्स : ५२३२४४